

בה את השבכה לראשה כדי שלא יצאו שערותיה, וכל שהוא צורך למלבוש נחשב כמלבוש. וגם אין חשש שתסירנה, משום שאינה עשויה כתכשיט לנוי. אבל אם היתה המחט עשויה כתכשיט, אף שעשויה לצניעות חוששים שתסירנה, כיון שלדעתם שיערה אינו כרוך במחט עצמה [כרש"י], אלא המחט תחובה בשבכה ומהדקת את הסבכה לשערותיה, ולפיכך גם אם תסירנה לא יתגלו השערות מיד (תוס', וביאור ה"ט א"ח שג, ח-ז). ■ להלכה, מותרת לצאת במחט שמעמדת בה קישוריה (שו"ע שם, ט), ואם עשויה כתכשיט, אסורה לצאת בה אף כשמעמידה בה את קישוריה, שמא תסירנה להראות לחברתה [וכדעת התוס'] (מג"א שם, ח, וט"ז שם, ז), ויש מתירים, שכיון שעשויה לצניעות, אין חשש שתסירנה [וכדעת רש"י] [ב"י ולבוש], ואין למחות בנוהגים להקל (משנ"ב שם, כד).

הואיל ואשה חולקת בה שְׂעָרָה, ומשום כך אין בזה איסור משוי מהתורה אף שאינה מלבוש או תכשיט [כמבואר מדברי רש"י, אך ראה להלן דעת התוס'], כיון שכל דבר המשמש לצורך גופה גם הוא בכלל תכשיט (מהר"ח אור זרוע קצח), או משום שנושאת אותה עמה כדי לתקן חילוק שיערה אם תקלקל, וכל דבר שהוא לצורך תיקון תכשיטה נחשב תכשיט, לפי שנוי הוא לה שנושאת את תיקוני תכשיטה עליה (מגיני שלמה).

בְּשֵׁבֶת לְמֵאֵי חֲזָא, הרי בשבת אינה חולקת שיערה (רש"י), והאיסור בזה אינו משום תלישת שיער, כיון שאינה מתכוונת לכך ודבר שאינו מתכוין מותר כשאינו פסיק רישא (רא"ש וחי' ה"ר"י), אלא משום בונה (אור זרוע ב, פד, י ומגיני שלמה), וזהו פירוש 'פוקסת' שנאסר להלן (צה, א) משום בונה (ערוך ערך פקס, רש"י מ"ק ט, ב). ויש שכתבו, שהאיסור הוא משום תלישת שיער [וראה להלן באיזה אופן הוא פסיק רישא] [מאירי לעיל נז, א]. ויש שכתבו, שאין שום איסור במה שחולקת את שיערה, אלא קושיית הגמ' היא שתהא אסורה מהתורה לצאת במחט משום משוי, כיון שאינה לא מלבוש ולא תכשיט (תוס'). ■ להלכה, יש מתירים לאשה לחלוק שיערה [וכדעת התוס'] (שו"ע א"ח שג, כו), ויש אוסרים [וכדעת רש"י] משום חשש תלישת שיער [וכמאירי], אך דוקא על ידי כלי שאז דרכה לעשות בחוזק ופסיק רישא הוא שתתלוש, אבל באצבע בעלמא נהגו להקל (ע"פ רמ"א שם ומשנ"ב שם, פד, וערוך השולחן לא).

בְּשֵׁבֶת מְנִיחָתָה כְּגַד פְּדִיחָתָה ■ להלכה, אסורה לצאת מדרבנן במחט שאינה נקובה העשויה כעין תכשיט, כשהיא תחובה בצעיפה או בגגה [או כשמניחתה כנגד פדחתה], שמא תסירנה להראות לחברותיה. ואם אינה עשויה כעין תכשיט, אף שחולקת בה שיערה נחשבת משא וחיבת חטאת [כדעת התוס']. ואם נושאת את המחט בידה, חיבת חטאת (שו"ע א"ח שג, ט ומשנ"ב שם, כה ושעה"צ יט).

מְשֻׁנָּה. לֹא יֵצֵא הָאִישׁ בְּסַנְדֵּל הַמְּסוּמָר, וגם בתוך הבית אסור ללכת עם סנדל המסומר, כמבואר בברייתא בע"ב (תוס' יו"ט ביצה א, ט). [ונחלקו תנאים בברייתא שם אם מותר לטלטלו לצורך גופן]. ויש שנראה מדבריו שרק לצאת בו לרשות הרבים אסור (שם, מדברי הרמב"ם שבת יט, ב).

וְלֹא בְּחִיד - ולא בסנדל יחיד, מפני החשד, שיחשדוהו שנושא את הסנדל השני תחת כנפיו (רש"י בשם היושלים). ויש שפירשו, שהוא מחשש הוצאה, שמא ילעגו עליו שמהלך בסנדל יחיד ומפני הבושה יסירו ויעבידו ברושות הרבים (רש"י בשם רבותיו). ■ וכן הלכה, וכטעם השני (שו"ע א"ח שג, ז).

וְחֻכְמִים אֹמְרִים הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמְעַמֵּיד, גם אם הוא טפל לעיקר התשימי, ונחלקו בזה על תנא קמא הסובר שהולכים אחר המעמיד רק אם הוא מעיקר התשימי (ש"ת חתם סופר יו"ד רו). אך מדברי רש"י משמע שחכמים היינו תנא קמא (שפת אמת).

רְבָא אָמַר לְצִדְדִים קָתְנִי, שמה שאמרה המשנה שטבעת עם חותם טמאה, אין זה מדין תכשיט אשה אלא מדין תכשיט איש. ומה ששינוי ברישא 'תכשיטי נשים', אינו מתייחס לסיפא של טבעת שיש עליה חותם (רש"י), אלא כך יש לפרש את המשנה: 'ואלו הן תכשיטי נשים קטלאות נזמים וטבעות', ושוב מפרשת המשנה שלענין טבעת, גם כשיש עליה חותם שאינה תכשיט אשה, טמאה מדין תכשיט איש (ריטב"א). ומשום כך, אפשר להעמיד את המשנה לענין טמאה אף כרבי נחמיה, ושלא כרבי זירא שהעמידה כחכמים. אבל את משנתנו המחייבת אשה היוצאת בטבעת עם חותם, מודה רבא לרבי זירא שיש להעמיד רק כרבי נחמיה שהחותם הוא העיקר ולפיכך היא משוי, שאילו לחכמים שהטבעת היא העיקר, גם כשיש עליה חותם נחשבת תכשיט ומותר לצאת בה [ורבא בא להעמיד בזה את שתי המשניות בשיטה אחת כרבי נחמיה, ושלא כרבי זירא שהמשניות הן במחלוקת רבי נחמיה וחכמים] (תוס'). ויש שכתב, שרבא נחלק על רבי זירא גם לענין משנתנו, וסובר שאפשר להעמידה אף כחכמים, שעל אף שלדעתם לענין טמאה הטבעת היא העיקר [לפי שבטמאה הולכים אחר המעמיד], אינה נחשבת תכשיט לאשה, כי מאחר שיש בה חותם, גנאי הוא לה ואינו תכשיט לה, ולפיכך מודים הם שלענין שבת היא משוי לאשה (תוס' רא"ש). אך יש שתמה על פירוש זה, שאם כן היה לרבא לפרש שחולק בזה על רבי זירא, וסובר שלא צריך שם תכשיט לגבי קבלת טמאה (ריטב"א).

יֵשׁ עֲלֶיהָ חוֹתֶם תְּכַשִּׁיט דְּאִישׁ, ולולא טעם זה, טהורה היא ואינה טמאה מדין 'כלי מעשה' [אף שחותם בה], ושלא כדעת רב נחמן בר יצחק להלן (ריטב"א דעת רש"י). ויש שכתב, שגם רבא מודה שטבעת שיש עליה חותם טמאה מדין 'כלי מעשה', אלא שהעדיף לפרש שהטמאה היא משום תכשיט, משום שמשמע לו שהמשנה מטמאת את הטבעת משום תכשיט (תוס' רא"ש).

רַב נַחְמָן בְּרִי יִצְחָק אָמַר טוּמְאָה אֲשֶׁבֶת קְרָמִית, ולענין שבת, נחלקו הראשונים בדעתו אם חולק על רבי זירא אף לענין משנתנו ומעמידה גם כחכמים, שלענין שבת אף שהטבעת היא עיקר אך נחשבת למשוי כיון שהחותם גנאי הוא לה, וכפי שנחלקו בזה לעיל בדעת רבא, הובא בביאורנו לעיל.

אֵין עֲלֶיהָ חוֹתֶם תְּכַשִּׁיט ■ וכן נפסק להלכה שכשאין עליה חותם לא תצא [דילמא שלפא ומחויא], ואם יצאה פטורה (שו"ע א"ח שג, י).

יֵשׁ עֲלֶיהָ חוֹתֶם מְשׁוּי, ואפילו לאיש נחשבת משוי ולא תכשיט [שלא כדברי רבא לעיל], ושלא כדברי עולא בגמ' להלן (סב, א) שטבעת שיש עליה חותם נחשבת תכשיט לאיש (תוס' רא"ש). ■ להלכה, ראה להלן שם.

וְתִשְׁתְּרִי, לצאת בה בשבת אפילו לכתחילה. ואפילו אם יש בראשה טס של זהב והיא תכשיט מותרת לצאת בה, שכיון שעשויה לצניעות ששיער באשה ערוה, אין לחשוש שתסירנה להראות לחברותיה (רש"י ומהרש"א), אף שאין בהסרתה אלא גילוי מועט של שיער (ריטב"א). ויש שכתבו, שמוותרת לצאת בה משום שמהדקת